

УДК 340.15(4)“18”:347.952

Н.С. СТЕЦЕНКО, канд. юрид. наук, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ОРГАНИ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ФРАНЦІЇ, НІМЕЧЧИНІ, АВСТРІЇ ТА ІТАЛІЇ У ХІХ СТ.

Ключові слова: виконання судових рішень, органи виконання судових рішень, Франція, Німеччина, Італія, Австрія

В умовах комплексної трансформації й глобалізації суспільства, Україна все більше орієнтується як на сучасні європейські стандарти, так і вивчає накопичений європейським співтовариством історико-правовий досвід, а саме досвід розвитку і функціонування правових інститутів. Інститут виконання судових рішень та органи, які реалізовували виконавчі функції були і залишаються одними з головних та найбільш стійких інституцій у системі права більшості держав світу. У Франції, Німеччині, Італії, Австрії діє континентальна система права, яка була найдавнішою та найпоширенішою у світі, завдяки нормативній упорядкованості, структурованості джерел, стійким правовим принципам, забезпеченням чіткої юридичної техніки, що зумовлювало їхній незаперечний вплив на правове життя Європи і країн інших континентів, зрозуміло, з деякими модифікаціями.

Мета даної статті полягає у з'ясуванні ідей та напрямків розвитку організації та діяльності органів виконання судових рішень у Франції, Німеччині, Італії, Австрії у ХІХ ст. Поряд з цим встановити, який курс проводила та чи інша держава – на «відкритість» своєї правової системи, чи «закритість» її, чи було можливим зближення національних законодавств. Об'єктивний аналіз цих проблем дозволить оцінити ступінь загального та специфічного у розвитку інституту виконання судових рішень та функціонуванні органів, які їх виконували.

Організація та діяльність органів, які виконували судові рішення у Франції, Німеччині, Італії, Австрії у ХІХ ст., лише фрагментарно були об'єктом дослідницької уваги таких авторів: К. Малишев, О. Кейлін, І. Перетерський, Р. Перро та ін.

Вбачається, що дане дослідження необхідно почати з Франції, так як французька система виконання судових рішень здавна, маючи стабільний та гнучкий характер, була джерелом покращень та удосконалень для інших країн.

Попередниками судових виконавців у Франції були сержанти, які поділялися на дві категорії. Перша – це посадові особи, які були представниками у суді (складали позови та ін.) та виконували судові рішення. Друга категорія – це пристапи, в обов'язки яких входило забезпечення порядку під час судових засідань. Будь-яке посягання на життя, здоров'я, честь і гідність сержанта прирівнювалося до злочину проти королівської влади та суворо каралося. Такі законодавчі акти як «Муленська постанова 1566 р.» та «Амбуазський едикт 1572 р.» містили положення про те, що посягання на життя й здоров'я сержанта могли каратися смертною карою [1].

Нова французька правова система, у тому числі й інститут виконання судових рішень, створювалася у відповідності з принципами й цілями, які висувалися ще в період Великої французької революції. За короткий проміжок часу з 1804 по 1810 рр. було видано 5 кодексів, які охопили всі основні для того часу галузі права та увійшли в історію під назвою кодифікації Наполеона [2, с.623–624]. Цивільно-процесуальний кодекс Франції (Code de procedure civile) був виданий у квітні-травні 1806 р. по частинам, окремими законами і набрав чинності з 01.01.1807 р. Книга 5 містила положення про виконання судових рішень, а органами виконання судових рішень визначалися судові пристапи, які діяли при мирових (дільничих) і окружних (колегіальних) судах [3, с.16–17]. Судові пристапи мирових і окружних судів у Франції утворювали єдиний корпус. Розподіл по дільницям здійснював

окружний суд. Особливістю функціонування судових приставів Франції було те, що вони виконували як рішення і накази колегіальних судів і судових слідчих, так і мирових (дільничих) суддів, а також поліцейських суддів. Декрет від 14.06.1813 р. встановлював обов'язковість призначення судових приставів при кожному мировому та поліцейському суддях. Цим же Декретом закріплювалися такса грошової винагороди судових приставів. Такса встановлювала додаткову грошову винагороду за доставку повісток, викликів і повідомлень особам, які брали участь у судовій справі, накладення арешту, опис майна, введення у володіння тощо.

Розподіл по дільницям здійснював окружний суд. Особливістю функціонування судових приставів Франції було те, що вони виконували як рішення і накази колегіальних судів і судових слідчих, так і мирових (дільничих) суддів, а також поліцейських суддів. Декрет від 14.06.1813 р. встановлював обов'язковість призначення судових приставів при кожному мировому та поліцейському суддях. Цим же Декретом закріплювалися такса грошової винагороди судових приставів. Такса встановлювала додаткову грошову винагороду за доставку повісток, викликів і повідомлень особам, які брали участь у судовій справі, накладення арешту, опис майна, введення у володіння, проведення публічних торгів, тощо [4, с.335, 346]. Такса судових приставів була надмірно завищеною і невідповідною з вартістю стягнутого майна: із приводу стягнення 20 франків пристав стягував з боржника, окрім оцих 20 франків, одних витрат на 105 франків, тобто в 5 разів більше, аніж вартість самого стягнення [5, с.455].

Основним завданням судових приставів було примусове виконання судових рішень. Разом з тим, на них покладалися обов'язки по виконанню доручень голови суду, а також підтримання порядку у судовому засіданні. До функцій судових приставів належало: арешт рухомого майна боржника, його опис, організація оцінки майна, його зберігання, продаж майна тощо [3, с.16–17].

Вимоги до кандидата на посаду судового пристава полягали у наявності середньої освіти, складання іспиту на знання законодавства та внесення грошової застави.

У Франції судові пристави виконували рішення як на основі документів, здійснених у нотаріальному порядку, так і на основі рішень суду. При отриманні документів, які мають виконавчу силу, судовий пристав мав переконатися, що час платежу боргу уже настав і що достатньо визначена сума для цього платежу [6, с.393].

Змагальний принцип і мінімальний вплив суду на підготовчий судовий процес, у тому числі на процес виконання судових рішень, – це дві особливості, які проходять через усі моменти французького судочинства. Суд вбачав своє завдання не у встановленні порушеного права за скаргою скривдженого, а в тому, щоб на основі наданих йому сторонами фактів і на їх же прохання констатувати: чи справедливі вимоги сторін згідно з існуючими законами, чи ні. На цьому етапі завданням судового пристава, який безпосередньо мав виконувати судові рішення, було встановлення достовірності та безсумнівності наданих сторонами фактів. В день, призначений для заслуховування справи, вона надавалася спеціальному приставу при суді, який пропонував її до заслуховування у порядку надходження [4, с.335, 346].

Суд як орган, який безпосередньо брав участь у процесі виконання судових рішень та здійснював контроль, виконуючи ці функції шляхом видання наказів. Наказами суду у цивільному судочинстві вважалися будь-які розпорядження судової влади, звернені як до підконтрольних місць, так і до посадових осіб, у тому числі і до органів виконання судових рішень. Накази, які були звернені до органів виконавчого процесу називалися виконавчими або безумовними та визначали собою рух виконавчого процесу [6, с.357–358]. Також значна роль суду у виконавчому процесі визначалася і у момент розподілу коштів між різними кредиторами. На це вказує запроваджена у 1858 році у Франції посада

«судді по розпорядженням», до повноважень якого належала процедура розподілу коштів між різними кредиторами [7, с.54].

Необхідно звернути увагу на те, що у другій пол. XIX ст. динамізм правового життя, зокрема й у законодавчій сфері, показав очевидну недостатність та обмеженість наполеонівського судоустрою, судочинства, а також організації та діяльності судових приставів. Цікаво те, що прийшовши до влади у 1871 р. Рада Паризької комуни, не зважаючи на екстремальність умов її виникнення, на короткочасність існування (72 дні), невелику територію боротьби (Париж), першочергово у контексті реорганізації суду прийняла 23.04.1871 р. Декрет «Про перетворення судових приставів, чиновників, нотаріусів та інших службовців Комуни», у якому вказувалося, що судові пристави, які призначатимуться в Парижі, починаючи з 23 квітня будуть одержувати фіксоване грошове утримання та будуть звільнені від обов'язку вносити грошову заставу (ст.1). Також Декрет зобов'язав судових приставів щомісяця передавати грошові кошти, одержані за вчинення різних актів, в делегацію фінансів (ст.2) [8, с.286–287].

Положення щодо відповідальності судових приставів містилися у Цивільно-процесуальному кодексі 1806 року, Кримінальному 1810 року та Цивільному кодексі 1804 року. Титул XVI Цивільного кодексу «О личном задержании по гражданским делам» у п.7 ст. 2059 вказував, що «особисте затримання по цивільним справам має місце у випадках деяких шахрайських дій і поширюється також на судових приставів, по справам про повернення довірених їм документів та отриманих ними по їх посаді коштів для їх клієнтів, що вказує на випадки зловживань судових приставів при виконанні ними своїх посадових обов'язків [9, с.422].

На фоні змін судоустрою, судочинства, у тому числі й системи виконання судових рішень у Західній Європі, відбувалися зміни і у Німеччині. Характерною рисою німецького виконавчого процесу було те, що до XIX ст. не існувало самостійного стану судових прис-

тавів, а виконанням судових рішень керували судові установи [6, с.401]. Підставою примусового виконання судових рішень у Німеччині були судові рішення, публічні акти договорів та зобов'язань, які здійснювалися нотаріальним або судовим порядком. Німецькі законодавці, реформуючи систему виконання судових рішень, намагалися запозичувати окремі елементи з французького законодавства щодо організації та діяльності органів виконання судових рішень. Але не дивлячись на стабільний та гнучкий характер норм виконавчого провадження Франції та його адаптацію до нових соціально-політичних та економічних умов, запозичення все ж викликали критику вчених. Німецький правознавець Кревель надавав французькому процесу значення національне та політичне і вважав, що він є непридатним для Німеччини. На його думку: «французи з притаманною їм легковажністю ставляться до справ, у той час як німецький суддя, не шкодуючи часу і сил, намагається сприяти сторонам та контролювати обмін судовими паперами між ними, французький – намагається якомога довше не брати участі у справі». Перевагами попереднього німецького цивільного процесу він вважав розгляд скарг у процесі виконання судових рішень самим судом, завдяки чому відразу припинялися безпідставні скарги. Сам інститут судових приставів за французьким зразком Кревель вважав джерелом тяганини, зайвих стягнень, свавілля та зловживань. На його думку, все це має на меті зменшення навантаження на суддів і сприяння їх бездіяльності [10, с.72]. Але німецький дослідник цивільного процесу Міттермайер, беручи активну участь у обговоренні нового цивільно-процесуального законодавства, вважав, що майбутній німецький процес повинен бути побудований на основі французького з усуненням деяких його недоліків, шляхом введення попереднього письмового провадження в судочинство [10, с.40–42].

Питання організації та діяльності інституту виконання судових рішень регулювалися декількома законодавчими актами, а саме: «За-

коном про організацію судів» 1877 р., «Устроєм судових установлень» 1877 р., Статутом цивільного судочинства 1877 р. Органи виконання судових рішень позначені у «Законі про організацію судів» 1877 р. як допоміжні судові органи, а саме – судові виконавці (Gerichtsvollzieher), та в загальних рисах вписані їх обов'язки: доставлення судових паперів сторонам судового процесу, примусове виконання судових рішень, підтримання порядку в судовому засіданні [11, с.69].

Титул XII Устрою судових установлень (далі – УСУ) мав назву «Виконавчі посадові особи». § 155 містив положення про те, що виконавчими посадовими особами є судові пристави, які призначалися при Імператорському суді імперським канцлером, при місцевих судах – Міністерством юстиції. В обов'язки судових приставів входило: вручення повісток та судових паперів, виклик сторін до суду і виконання судових рішень. Також у цьому законодавчому акті містилися і вимоги до кандидатів на посаду судового пристава: наявність середньої освіти, складання кваліфікаційного іспиту, внесення грошової застави. § 156 УСУ містив положення про відвід судових приставів під час виконання судових рішень за таких умов: у цивільних справах – коли судовий пристав є сам стороною у справі або законним представником сторони, або стоїть з однією із сторін у відносинах співучасті у праві, обов'язку або зобов'язаного до винагороди збитків; коли його дружина є стороною, хоч би шлюб уже більше не існував; коли стороною є особа, з якою він перебуває: у прямій лінії спорідненості, свояцтві, або поєднаний через усиновлення, в бокових лініях до третього ступеня спорідненості, або другого ступеню свояцтва, хоч би шлюб, через який встановилося свояцтво, не існував більше. У кримінальній справах: коли він сам потерпів від злочинного діяння; коли він був чоловіком обвинуваченої або потерпілої; коли він з обвинуваченою або потерпілою особою перебуває у стані спорідненості або свояцтві, означених вище; § 155 і 156 УСУ регулювали питання витрат по виконанню судових рішень

(гербових та публічних стягнень, винагороди свідкам та експертів) [12].

30.01.1877 році було видано для всієї Німецької імперії цивільно-процесуальний кодекс (Zivilprozessordnung). Змісту положень кодексу були характерні такі риси: послідовність у впровадженні принципів диспозитивності та змагальності; простота побудови положень у порівнянні з французьким процесуальним кодексом; докладність та чіткість положень; обмеження впливу суду на виконавчий процес [11, с.71, 72].

Виконавчим органом за Статутом цивільного судочинства Німеччини був судовий пристав. Книга 8 Статуту цивільного судочинства закріплювала положення про те, що судові пристави мирових (дільничих) і окружних (колегіальних) судів утворюють єдиний корпус за французьким зразком. Вони виконують як рішення і накази колегіальних судів, так і мирових (дільничих) судів [6, с.36; 11, с.85]. До компетенції судового пристава належало: накладення арешту на майно боржника; опечатування майна; опис майна боржника та подальший його продаж; ввід у володіння; виїмка грошей та цінних паперів, для подальшої передачі кредитору. У кодексі також встановлений перелік предметів, які заборонено арештовувати та вилучати [11, с.85–87]. Судові пристави отримували грошове забезпечення, а також винагороду по таксі, яка була прийнята разом зі Статутом цивільного судочинства [12].

В середині XIX ст. усі держави, які входили до складу Італійського королівства, керувалися своїми цивільно-процесуальними кодексами (Сардинія, П'ємонт, Генуя та ін.), які містили положення і про організацію та діяльність органів, що виконували судові рішення. У 1865 році під сильним впливом французького законодавства було видано Цивільно-процесуальний кодекс для всієї Італії (Codice di procedura civile) та «Закон про організацію судів» [11, с.62]. Органами виконання судових рішень визначалися судові пристави, які набували за вказаними законодавчими актами достатньо широких повноважень та містили у

собі елементи судової і слідчої діяльності з можливістю використання всього арсеналу необхідних засобів виконання судових рішень. За Цивільно-процесуальним кодексом Італії на судових приставів покладалося: виклик сторін до суду, вручення їм повісток та інших судових паперів, накладення арешту на майно, опис майна, його продаж тощо [13, с.63].

В Італії судові пристави мирових (дільничих) і окружних (колегіальних) судів, як і у Франції та Німеччині утворювали єдиний корпус. Розподіл по дільницям здійснював окружний суд. Вони виконували як рішення і накази колегіальних судів, так і мирових (дільничих) судів. Законодавство Італії встановлювало обов'язковість призначення судового пристава при кожному мировому судді [6, с.36]. Разом із появою спеціалізованих судових інстанцій в Італії, наприклад, комерційних судів, відбувалося і поширення корпусу судових приставів на них [6, с.227].

Упродовж XIX ст. спроби вдосконалення австрійського цивільно-правового законодавства, а також положень про правовий статус органів, які виконували судові рішення, закінчувалися лише незначними поправками. І лише наприкінці XIX ст. були прийняті значущі законодавчі акти, в яких містилися чіткі положення про організацію та діяльність органів, які виконували судові рішення, а саме: Закон «Об отправлении суда и о подсудности гражданских дел общим судам» (далі «Об отправлении суда...»), прийнятий 01.08.1895 року, Закон «Об учреждении судов» від 27.11.1896 року, Закон «О порядке взыскания и обеспечения» від 27.05.1896 року.

Головною ідеєю удосконалення судострою та судочинства визначалася швидкість судового процесу, а головне завдання виконання судових рішень полягало у його прозорості, чіткості, доцільності накопичених матеріалів, а також можливому спрощенні та зменшенні витрат на нього (виконання судових рішень – затратна процедура). З огляду на це головною особливістю процесу виконання судових рішень у Австрії було надання суду значних повноважень у цьому процесі. Необ-

хідно наголосити, що ще у період розробки нового цивільно-процесуального законодавства Австрії законодавцями було визначено (спираючись на історичні засади), що виконання судових рішень не буває справою тільки приватною, вона завжди та досить близько стикається з суспільним інтересом. Тож положення судді у виконавчому провадженні повинно визначатися із загального співвідношення цих двох висхідних моментів: 1) суддя – представник цього суспільного інтересу за своїм призначенням; 2) завдання судді – піклуватися про те, щоб цей інтерес завжди був взятий до уваги у межах закону [14, с.91].

Слід наголосити на тому, що австрійський закон «Об отправлении суда...» у ст.17 містить загальні положення щодо створення особливих виконавчих органів – судових приставів. Але їх утворення мало відбуватися тільки у разі потреби, а функції по виконанню судових рішень здійснювали працівники (служителі) суду, або інші особи, яким закон надавав це право.

Призначення судових приставів на посади здійснювалося – на керівні посади Міністром Юстиції, на нижчі – судовими палатами ст.23 Закону «Об учреждении судов» (далі – «Об учреждении...»).

У цьому законодавчому акті також містилися вимоги до органів, які виконували судові рішення: наявність середньої освіти; складання іспиту на знання законодавства, яке стосується виконання судових рішень (за ст. 96 Закону «Об учреждении...» органами виконання судових рішень без складання іспиту та без наявності середньої освіти призначали осіб, які до цього обіймали посади у канцелярії суду, у судовій рахунковій палаті, або в судовій депозитній установі. Але ці правила діяли лише на період трьох років з дня опублікування закону «Об учреждении...». Це пояснюється в першу чергу тим, що досвід роботи в судовій установі ставився на перше місце; ст.18 Закону «Об учреждении...» встановлювала обов'язок внесення грошової застави у розмірі річного їх утримання. Для цього існували спеціальні правила, які регламентували

порядок внесення та суми застави посадовими особами. (ст.18, стор.6).

Також цим законом – (статті 26, 27) встановлювалися чіткі правила відводу органів виконання судових рішень: у справах, у яких виконавчий орган сам бере участь, або у відношенні до однієї зі сторін є учасником по справі або є зобов'язаним стосовно однієї зі сторін; у справах дружини або тих осіб, які з ним або з дружиною його перебувають у спорідненості, або у свояцтві по прямій лінії, або у бокових лініях у спорідненості до четвертого ступеня, а у свояцтві – до другого ступеня; по справах усиновлювачів або вихователів органу, або усиновлених чи вихованців його; у справах, по яких виконавчий орган перебував або перебуває представником однієї зі сторін; ст. 26 вказує, що питання відводу має вирішувати в окремих випадках голова суду, під наглядом якого перебувають виконавчі органи.

Австрійський закон від 27.05.1896 року «О порядке взыскания и обеспечения» досить докладно регламентував питання організації та практичної діяльності органів виконання судових рішень та вказував, що суд, який керує стягненням також і призначає для цього виконавчий орган. Крім цього, суд вказував на допустимий спосіб виконання судових рішень, належні засоби виконання судових рішень, на майно, на яке звертається стягнення, судову установу, яка призначена законом для виконання [14, с.91]. Вказаний закон у ст.21 уточнював і перелік органів, на яких покладалося виконання судових рішень: судові пристави; чини канцелярії суду; судові служителі; нотаріуси (ст.24 Закону «О порядке взыскания...»). Також органи виконання судових рішень зобов'язані перебувати виключно у встановленому законом окрузі їх діяльності та точно виконувати усі надані їм вказівки (ст.25 Закону «О порядке взыскания...»).

Необхідно звернути увагу на те, що керівна роль суду йде червоною ниткою через весь законодавчий акт. Це підтверджує також і ст.346 Закону «О порядке взыскания...», де вказано, про обов'язок боржника передати

означені речі стягувачу, але і ці дії виконавчий орган має здійснити тільки після доручення суду, який керує стягненням. Особистий арешт боржника виконавчим органом також здійснюється на основі наказу про арешт, який дає суд, керуючий стягненням (ст.360 Закону «О порядке взыскания...») [15]. До обов'язків органу виконання судових рішень належить процедура стягнення на рухоме майно (ст.253 Закону «О порядке взыскания...»), що відбувається безпосередньо накладенням на них арешту та продажу, на що складається протокол з подальшою необхідністю представлення його до суду, який керує стягненням (ст.254 Закону «О порядке взыскания...»). За ст.140 Закону «О порядке взыскания...» суд, який керує стягненням видає розпорядження про опис та оцінку майна виконавчому органу. Виконавчий орган зобов'язаний скласти докладний протокол на ці дії (ст.144 «О порядке взыскания...»).

За ст.272 «О порядке взыскания...» призначати дату торгів майна боржника виконавчі органи мали право лише у тому випадку, якщо суд, який керує стягненням, не видавав іншого. Продаж майна боржника доручався органу виконання судових рішень тільки у разі переконанні у доставленні особам, які беруть участь у справі, дозвільних документів від суду, керуючого стягненням. Експерти для оцінки окремих предметів також залучалися судом, який керує стягненням (ст.275 Закону «О порядке взыскания...»).

Цікавим є той факт, що майновим стягненням підлягали усі без винятку приватні та посадові особи. Стягнення у будівлях Імператорського двору і у приміщеннях, у яких мешкали члени Імператорського дому для стягнень призначалися спеціальні виконавчі органи (ст.31 Закону «О порядке взыскания...»), а перед стягненнями з воєнних та жандармських чинів орган виконання судових рішень повинен був повідомити їхнє керівництво про дозвіл суду на це (ст.29 Закону «О порядке взыскания...»).

При виконанні судових рішень уповноважені органи підпорядковувалися принципу

диспозитивності. Реалізація цього принципу виявлялася у присутності сторін та інших осіб, заінтересованих у процесі стягнення у виконавчих діях (ст.32 Закону «О порядке взыскания...»). Органи виконання судових рішень зобов'язані надавати можливість ознайомлення сторонам та іншим учасникам виконавчого процесу з актами, які стосуються провадження стягнення та за установлену плату видавати копії з них. (ст.37 Закону «О порядке взыскания...»). Ст.60 Закону «О порядке взыскания...»: Виконавчий орган зобов'язаний складати протокол про дії, які він виконав по провадженню стягнення. У протоколі повинно відобразитися місце та час його складання, імена осіб, які беруть у цьому участь і зміст дій і означення всього суттєвого, що відбувалося при вчиненні дій. Також до протоколу повинен бути занесений усіякий платіж, який здійснено під час дій самим боржником або за нього. Протокол підписується виконавчим органом.

Необхідно зазначити, що суд в Австрії користувався високим ступенем довіри громадян, тому судовій дисципліні надавалася велика увага та запроваджувалися велика чисельність посадовців для нагляду та контролю ст.78 Закону «Об учреждении...». Також цим Законом встановлювався порядок дисциплінарної влади над органами виконання судових рішень, ведення якого належало голові дільничого суду, який погоджував ці функції з суддею, при якому перебував виконавчий орган. За неналежне виконання органами виконання судових рішень доручених їм обов'язків, за повільність їх виконання та за інші незначні порушення їм виносилися пересторого та догана. Також передбачалося накладення грошового штрафу від 15 до 30 гульденів, з попереднім з'ясування всіх обставин і з можливістю надання пояснень. (стор.71 ст.63 Закону «Об учреждении...»).

Також, у разі недієвості попередніх покарань на органи виконання судових рішень накладаються дисциплінарні стягнення: відрахування з грошового забезпечення; відкладення переходу до вищого розряду грошового за-

безпечення; переміщення на інше місце роботи без винагороди на переселення (у випадку втрати довіри); звільнення з посади на незначений строк зі зменшенням пенсійного забезпечення; звільнення з посади без пенсії. Усі ці стягнення накладаються після проведення дисциплінарного провадження (ст.64 «Об учреждении...», стор.72). Ст.68: Якщо у процесі дисциплінарного провадження з'ясується порушення службових обов'язків, які підпадають під юрисдикцію кримінального законодавства, то особа звільняється з посади й проти неї відкривається кримінальне провадження.

Слід наголосити, що процедура притягнення виконавчих органів до матеріальної, дисциплінарної, кримінальної відповідальності була досить ретельно виписана в законі та відбувалася в умовах виваженого розгляду. Це вказувало на те, що органи виконання судових рішень як особливий інститут, який у ході виконання судових рішень був наділений правом примусового відібрання майна, то ж міг стикатися з необґрунтованими обвинуваченнями [15].

У процесі дослідження організації та діяльності органів виконання судових рішень у Франції, Німеччині, Італії та Австрії у XIX ст. можемо констатувати: цей інститут був санкціонований державою, а органи виконання судових рішень завжди перебували при судових установах і діяли під їх керівництвом і контролем. Кожна з вищезначених європейських держав приділяла значну увагу становленню, розвитку та функціонуванню органів, які виконували судові рішення. Що ж до «відкритості» чи «закритості» правових систем досліджуваних держав, зокрема і в царині організації і діяльності органів виконання судових рішень, можна підкреслити наступне. Франція ще з середніх віків запозичувала багато положень, що стосувалися органів виконання судових рішень, у Італії. Італія ж підпорядковувала окремі положення свого цивільно-процесуального законодавства новітнім французьким зразкам. Німеччина також запозичувала французькі надбання, але меншою мірою, а Австрія – і того менше. Харак-

терною рисою функціонування системи виконання судових рішень Німеччини була стабільність законодавства, що дозволяло ефективно діяти в одному правовому полі судам, адміністративним органам, кадастровим службам і судовим виконавцям та дозволяло досягти значних результатів у виконання судових рішень.

Необхідно наголосити на значній кількості спільних рис. Усі функції, виконувані органами виконання судових рішень, майже однакові. Відмінністю є різний рівень впливу суду як на виконавчий процес у цілому, так і на органи виконання судових рішень. У Франції, Німеччині, Італії та Австрії у XIX ст. органи, які виконували судові рішення, діяли виключно під керівництвом і під контролем суду. У Австрії і Німеччині це керівництво та контроль суду мали значний рівень. Суддя, який виніс рішення, був відповідальний за його виконання і вважав, що авторитет судової влади не обмежується лише винесенням рішення, а й швидким і якісним його виконанням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузнецов Е. Н. К вопросу о модели принудительного исполнения: французский правовой опыт и российская правовая действительность / Е. Н. Кузнецов // Арбитражный и гражданский процесс. – 2006. – № 8. – С. 41–47.
2. История государства и права зарубежных стран : учеб. / под общ. ред.: О. А. Жидков, Н. А. Крашениникова. – М. : НОРМА-ИНФРА-М, 1998. – Ч. 2. – 712 с.
3. Кейлин А. Д. Судостроительство и гражданский процесс капиталистических государств / А. Д. Кейлин. – М. : Внешнеторгиздат, 1958. – Ч. 2 : Гражданский процесс. – 358 с.
4. Думашевский А. Очерк французского гражданского судопроизводства / А. Думашевский // Журнал Министерства юстиции. – 1865. – Т. 24. – С. 323–352.
5. Анненков К. Опыт комментария к Уставу Гражданского Судопроизводства / К. Анненков. – СПб. : Тип. М. М. Стасюлевича, 1888. – Т. 5 : Исполнение решений. – 588 с.
6. Малышев К. Курс гражданского судопроизводства / Кронид Малышев. – СПб. : Тип. М. М. Стасюлевича, 1879. – Т. 3. – 460 с.
7. Перро Р. Единоличный судья во Франции / Роже Перро // Проблемы сравнительного правоведения. – М. : Изд-во ИГиП АН СССР, 1978. – С. 45–60.
8. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. : у 2 т. / за ред. В. Д. Гончаренка. – Київ : Ін Юре, 1998. – Т. 2. – 608 с.
9. Французский Гражданский кодекс 1804 года : с позднейшими изм. до 1939 г. / Всесоюз. ин-т юрид. наук НКЮ СССР ; пер. с фр. И. С. Перетерского. – М. : Юриздат НКЮ СССР, 1941. – 471 с.
10. Mittermaier. Ueber den gegenwertigen Zustand der Civilprozessgesetzgebung in Deutschland = (О современном положении законодательства по гражданскому судопроизводству в Германии) / Mittermaier // Юридический вестник. – 1867. – Кн. 3, сентябрь. – С. 40–74. – Нач.
11. Перетерский И. С. Очерки судостроительства и гражданского процесса иностранных государств. Международный гражданский процесс / И. С. Перетерский ; Наркомвнешторг СССР, Упр. учеб. заведениями. – М. : Междунар. кн., 1938. – 120 с.
12. Учреждение судебных установлений для Германской Империи с законом о введении его в действие 1 февраля 1877 года / пер. с нем. И. Соболева. – СПб. : Тип. и хромолитогр. А. Траншеля, 1878. – 42 с.
13. Mittermaier. Ueber den gegenwertigen Zustand der Civilprozessgesetzgebung in Deutschland = (О современном положении законодательства по гражданскому судопроизводству в Германии) / Mittermaier // Юридический вестник. – 1867. – Кн. 5, ноябрь. – С. 36–65. – Окончание.
14. Пергамент О. Новые австрийские проекты гражданских процессуальных законов / О. Пергамент // Журнал Юридического общества при Императорском Санкт-Петербургском университете. – 1896. – Кн. 2, февраль. – С. 59–114.

15. Гражданское Уложение Германской Империи : пер. с нем. – СПб. : Тип. Правительствующего Сената, 1898. – 505, XVI с. – Прил. к «Журн. М-ва Юстиции» (1898 г.).

Стеценко Н. С. Органи виконання судових рішень у Франції, Німеччині, Австрії та Італії у XIX ст. / Н. С. Стеценко // Форум права. – 2015. – № 4. – С. 273–281 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2015_4_49.pdf

На основі цивільно-процесуальних актів XIX ст., монографічної літератури виявлено спільні та відмінні риси у функціонуванні вказаних органів. Особливу увагу приділено ролі держави у процесі вироблення ідей та концепцій організації та діяльності органів виконання судових рішень у Франції, Німеччині, Італії та Австрії у XIX ст.

***

Стеценко Н.С. Органы исполнения судебных решений во Франции, Германии, Австрии и Италии в XIX в.

На основе анализа гражданско-процессуальных актов и монографической литературы выявлено общие и отличительные черты функционирования указанных органов. Особое внимание уделено роли государства в процессе выработки идей и концепций организации и деятельности органов исполнения судебных решений во Франции, Германии, Италии и Австрии в XIX ст.

***

Stetsenko N.S. Bodies Executing Judicial Decisions in France, Germany, Italy and Austria in the XIX Century

Common and distinctive features of these bodies functioning were revealed on the basis of civil procedure acts and monographic literature. Special attention was paid to the role of the state in the process of developing ideas and concepts of organization and activity of bodies executing judicial decisions in France, Germany, Italy and Austria in the XIX century.

Форум права Форум